

Psikiyatri Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Durumluk-Sürekli Kaygı Durumunun İncelenmesi

Investigation Of State/Trait Anxiety Situation of Nurses Working In Psychiatry Clinics

¹Eren ASLANOĞLU

Özet: Çalışmamızda, psikiyatri yataklı servislerinde görev yapan hemşirelerin yaşayabilecekleri kaygıları ve düzeylerini bununla birlikte ilişkili faktörleri saptayabilmek amaçlanmıştır. Kesitsel tipte bir araştırma olan çalışmamız, Türkiye'nin doğusunda bulunan bir Ruh Sağlığı Hastanesinde çalışan 177 hemşireye yapılmıştır. Çalışmada örneklem seçimine gidilmeyerek tüm hemşirelerin çalışmaya katılımı sağlanmıştır. Çalışma kapsamına hemşirelere; hemşirelere Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri ile sosyo-demografik veri formu uygulanmıştır. Çalışma verilerinin analizinde ortalama, yüzdelik Kruskal-Wallis ve t testleri uygulanmıştır. Çalışmada hemşirelerin %59.9'unun kadın, %59.9'unun lisans mezunu, %74 ünün evli olduğu anlaşılmış, Durumluk Kaygı Ölçeği 41.00±9.42 olarak Sürekli Kaygı Ölçeği ise 41.00±7.89 olarak toplam puanları hesaplanmıştır. Çalışmada, hemşirelerin ekonomik durumlarını algılamalarıyla durumluk-sürekli kaygı ölçeğinden ortaya çıkan toplam puan ortalamaları kıyaslandığında ortaya çıkan fark anlamlı olarak değerlendirilmiştir (p<0.05). Çalışmada, hemşirelerin sağlık durumunu değerlendirme düzeyleriyle durumluk-sürekli kaygı ölçeğinden alınan toplam puan ortalamaları kıyaslandığında ortaya çıkan durum istatistiksel açıdan önemlidir (p<0.05). Çalışmamızın sonucunda, hemşirelerin kaygı düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Kaygı, Psikiyatri Klinikleri.

Abstract: In our study, it was aimed to determine the anxiety levels and levels associated with nurses working in psychiatry inpatient services and related factors. Our study, which is a cross-sectional study, was conducted on 177 nurses working in a Mental Health Hospital located in eastern Türkiye. In the study, no sample selection was made, and all nurses participated in the study. To the nurses within the scope of the study; State-Trait Anxiety Inventory and socio-demographic data form were applied to nurses. In the analysis of the study data, mean, percentile Kruskal-Wallis and t tests were applied. In the study, it was understood that 59.9% of the nurses were female, 59.9% had a bachelor's degree, and 74% were married. The total scores of the State Anxiety Inventory were 41.00±9.42 and the Trait Anxiety Inventory was 41.00±7.89. In the study, when the nurses' perceptions of their economic situation were compared with the total score averages obtained from the state-trait anxiety scale, the difference was evaluated as significant (p<0.05). In the study, when the nurses' level of evaluation of their health status is compared with the total score averages obtained from the state-trait anxiety scale, the situation is statistically significant (p<0.05). As a result of our study, it was determined that the anxiety levels of the nurses were high.

Keywords: Nurse, Anxiety, Psychiatric Clinics.

¹ Fırat Üniversitesi Kovancılar Meslek Yüksekokulu Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Elazığ, Türkiye

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca kaygı sözcüğü sıklıkla kullanılan bir kelime olmuştur. Eski Yunancada “anxietas” olarak kullanılan kaygı sözcüğü korku, merak, endişe gibi anlamlara gelmektedir. Anxietas aözcüğünün kökü ‘anx’ sözcüğü, Latince bir sözcük olan ve ‘boğulmak’ ya da ‘nefesi kesilmek’ anlamına gelen ‘angere’den türemiştir. Ancak daha çok “kalıcı, sürekli devam eden bir endişe eğilimi ve yatınlığı” anlamında kullanılarak, “angere” kavramından ayrılmıştır (Köknel, 1995; Beck & Emery, 2006)

Freud kaygı kelimesini ilk defa kullanarak bu kelimeyi kavram çerçevesinde tanımlayarak sebeplerini araştırmıştır. Freud kaygıyı hissedilen fakat tarif edilmesi oldukça zor olan bir durum olarak tanımlamıştır. Freud kaygıyı “kesin çizgilerle ilerleyen hareket boşalımının beraberliğiyle özel bir haz duyamama ile ilişkilendirilen durumudur” şeklinde tanımlamıştır (Freud, 1977).

Kaygı kavramı yaygın ve dar kullanım alanı açısından düşünülerek değerlendirilebilir. Yaygın anlamıyla kaygı; kişide mevcut, psikolojik ve çevresel durumlara karşı verilen duygusal tepki; dar anlamıyla ise, harekete geçiren kaynağının ve başlangıcının tam olarak bilinmemesine rağmen insanda bilinçli olarak fark edilen ve bazı semptomlar (terleme, sararma vb.) gösteren bir durum olarak ifade edilebilir (Kaya & Varol, 2004). Spielberger ve arkadaşlarının geliştirdiği İki Etmenli Kaygı Teorisi, diğer araştırmaların aksine iki farklı kaygıyı konu alır. Konu aldığı kaygılar, durumluk ve sürekli kaygıdır. Spielberger durumluk kaygıyı; insan tanımlanan bir durumu veya uyarıcıyı, kendisi için potansiyel bir tehdit edici, kendisine zarar verecek bir unsur olarak algıladığında baş gösterir. Spielberger’e göre, anksiyete ayrıca insanlarda bireysel özellik olarak anksiyeteye eğilimdeki farklılaşmaları belirtmekte kullanır. Böylece, Spielberger tanımladığı bu özelliğe sürekli kaygı kavramı ismini vermiştir. (Spielberger, Theory and Research in Anxiety, 1966).

Türkiye’de yapılan epidemiyolojik araştırmalar incelendiğinde kaygı, prevalansı en yüksek olarak ifade edilen psikiyatrik hastalıktır. Genel popülasyonda belirtilen prevalansı %2-6.4 arasındadır (Ulusoy , Şahin , & Erkman, 1998).

Yapılan çalışmalar farklı kaygı sebeplerinin ortak temalar üzerinde buluşturarak çeşitli gruplara ayrılabilmesini göstermektedir. Uygulanan kaygı anketlerinde 5 başlık altında 25 ortak kaygı bulunmaktadır.

- Yakın ilişkiler
- Özgüven yetersizliği
- İşte yetersizlik
- Gelecek hedeflerinin olmaması
- Maddi sorunlar.

Bu başlıklara bakıldığında günlük yaşamamızda bizi zorlayan en etkili alanlardır (Tallis, 2003).

Kaygı yöneticiler, avukatlar, borsacılar, bankacılar, öğretmenler, doktorlar, hemşireler gibi meslek gruplarında sık karşılaşılan genellikle yaşamın her alanında yaşanması muhtemel kaygı durumunun artması kişide aşırı stres, düzensiz beslenme, sosyal ilişkilerde bozulma, hareketsizlik ve iş hayatında olumsuzluklar gibi birçok riski de beraberinde getirmektedir (Öztürk, 2019). Özellikle insan hayatını ilgilendiren işlemlere dâhil olan, iş risklerinin yüksek ve hata yapma payının en az düzeyde olduğu doktor ve hemşire gibi meslek gruplarında kaygı oluşma ihtimalinin yüksek olduğu bilinmektedir (Öztürk, 2019; Mayda, Yıldırım, Gündeş, Genç, & Erbaş, 2005).

Yapılan çalışmalarda sağlık çalışanlarının, çalışma ortamından kaynaklanan olumsuzluklar, hasta ve aileleri ile iletişim, mesleki şiddete maruziyet, vardiya sistemi, dikkat gerekliliği, farklı disiplinler ile bir arada çalışma, hastanın tedaviyi reddetmesi gibi durumların kaygı potansiyelini arttırdığı düşünülmektedir (Mayda, Yıldırım, Gündeş, Genç, & Erbaş, 2005).

Bu bağlamda psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin iş yükleri, hastane koşulları ve hasta profilleri göz önüne alındığında ortaya çıkabilecek kaygı durumlarının ortaya konması oldukça önemsenen bir konu olmaktadır.

Psikiyatri kliniklerinde görev yapan hemşirelerin iş yoğunluklarının günden güne arttığı bilinen bir gerçektir. Özellikle akut hasta bakımında görev yapanlar ve toplum ruh sağlığı hizmetlerinde bulunan hemşirelerin, iş yükünün arttığı bilinmektedir. (Leka, Hassard, & Yanagida, 2012) Bu artışa bağlı olarak gerek iş yeri ortamında gerekse aile ortamında hemşirelerin stres düzeylerinin etkilendiği düşünülmektedir. (Happell, Hoey, & Gaskin, 2012)

Bunların yanı sıra mesleki memnuniyetsizlik, riskli hemşirelik bakımı, kaygı tezahürü ve sağlık çalışanları arasında depresif belirtiler gibi davranışsal değişikliklere neden olabildiği görülmüştür. (Gärtner, Nieuwenhuijsen, van Dijk, & Sluiter, 2010)

Psikiyatri hizmetlerinde görev yapan hemşirelerde; Sinirlilik, kaygı, dikkatsiz davranışlar ve depresif davranışlar birbirleriyle ilişkilendirilmiştir (Letvak, Ruhm, & Gupta, 2012). Bu hemşire grubuna daha fazla sayıda hasta düşmesi ilaç tedavisinde yaşanılacak hataların yanı sıra daha düşük bakım kalitesi ve daha yüksek sağlık harcamalarının getirmektedir. (Letvak, Ruhm, & McCoy, 2012)

Bu çalışma, Türkiye'nin doğusunda bulunan bir Ruh Sağlığı Hastanesinin yataklı psikiyatri servislerinde hemşire olarak görev yapan çalışanların durumluk ve sürekli kaygı seviyelerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Hemşirelerin durumluk/sürekli kaygı seviyelerinin belirlenmesi, hemşirelere yönelik hazırlanacak olan koruyucu yaklaşımların sağlanmasında etkili olacaktır. Ayrıca saptanan olumsuzluklara yönelik uygun müdahalelerin hazırlanmasında ve planlanmasında etkin rol alabilecektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı-Kesitsel tipte yapılan çalışmanın evrenini, Türkiye'nin doğusunda bulunan bir Ruh Sağlığı Hastanesinde görev yapan hemşireler oluşturmuştur. Bu hastanede çalışmakta olan 177 hemşire tespit edilmiş ve örneklem grubu belirlenmesine gerek duyulmayarak ve evrenin tamamına yapılmıştır.

Çalışma kapsamına alınma kriterleri;

- Ruh Sağlığı Hastanesinde hemşire olarak çalışmak
- Çalışmaya gönüllü katılmayı kabul etmek şartları aranmıştır.

Çalışma kapsamına alınmama kriterleri;

- Üç kez yanına gidilmesine rağmen irtibat kurulamamak
- Çalışmaya katılmayı red etmek

Fırat Üniversitesi bünyesinde yer alan “Klinik Araştırmalar Etik Kurulu”ndan (11.04.2014 tarihli 341227 sayılı) ve Elazığ İli K.H.B.G.S.’nden (12.05.2014 tarihli 6468 sayılı) yazılı izinler alındıktan itibaren çalışmanın saha çalışması tamamlanmıştır. Çalışmanın tüm aşamaları Helsinki Bildirgesine uyularak hazırlanmıştır.

Çalışmanın verileri, Türkiye'nin doğusunda bulunan bir Ruh Sağlığı Hastanesinde fiilen görev yapan, araştırmacı tarafından çalışma hakkında sözlü bilgi vermek suretiyle gönüllü olan çalışmaya katkı sağlamayı kabul eden hemşirelere Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri ve Sosyo demografik veri formu araştırmacı tarafından yüz yüze uygulanarak toplanmıştır.

Sosyo-demografik ölçekte katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim, sağlık durumu algısı gibi bilgileri sorgulanmıştır.

Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri; iki ölçekten oluşmaktadır. Bunlar Sürekli Kaygı ve Durumluk Kaygıdır.

Durumluk Kaygı Envanteri (State Anxiety) : Durumluk kaygı, zamanla birlikte değişen durumlara göre farklı yoğunluk gösterir, süreklilik arz etmeyen durumlara kişinin vermiş olduğu geçici reflekslerdir.

Sürekli Kaygı Envanteri (Trait Anxiety): Sürekli kaygıda ise kişinin bir çok zaman kendini ne şekilde hissettiğini değerlendirmesini gerektirir. Sürekli kaygı ölçeği, kişilerin “genellikle” ve “sürekli” olarak kendini ne şekilde hissettiklerine göre kaygıyı ölçer.

Durumluk kaygı ve Sürekli kaygı ölçekleri 20 maddeden oluşan farklı iki ifade içinde bulundurmaktadır. Doğrudan ifadeler negatif

duyguları, tersine çevrilen ifadeler pozitif duyguları kapsamaktadır. Durumluk Kaygı Ölçeği ters maddeleri 1, 2, 5, 8, 10, 11, 15, 16, 19. ve 20. maddelerdir. Sürekli Kaygı Ölçeği ters maddeleri ise 21, 26, 27, 30, 33, 36. ve 39. maddelerdir (Spielberger, Gorsuch, & Lushene, STAI Manual for the State-Trait Anxiety Inventory, 1970).

Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi

Verilerin istatistiksel analizi SPSS programı kullanılarak hazırlanmıştır. Verilerin özetlenmesinde; sayı ve yüzde, ortalama, min ve

max değerler, standart sapma kullanılmıştır. Verilerin analizinde Kruskal-Wallis, t ve ANOVA testleri uygulanmıştır. Güven aralığı %95 ve $p < 0.05$ anlamlılık olarak incelenmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya dahil edilen hemşirelerin; 106 kişi (%59.9) kadın 71 kişi (%40.1) ise erkektir. Hemşirlerden 131 kişi (%74) evli iken 46 kişi (%26) bekarıdır. Ayrıca 124 kişi (%70.1) çocuk sahibi olduğunu beyan etmiştir. (Tablo 1.)

Tablo 1. Sosyo-demografik değişkenlerin dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	n(177)	%
Yaş		
20-29	48	27.1
30-39	103	58.2
40 ve üzeri	26	14.7
Cinsiyet		
Erkek	71	40.1
Kadın	106	59.9
Eğitim Durumu		
Lise	26	14.7
Önlisans	40	22.6
Lisans	106	59.9
Yüksek Lisans	4	2.3
Doktora	1	0.6
Gelir Düzeyini Algılama		
Düşük	17	9.6
Orta	147	83.1
İyi	13	7.3
Medeni Durumu		
Evli	131	74.0
Bekar	46	26.0
Çocuk Sahibi Olma		
Evet	124	70.1
Hayır	53	29.9
Sağlık Durumunu Değerlendirme		
Kötü	6	3.4
Orta	78	44.1
İyi	93	52.5

Hemşirelerin durumluk kaygı ölçeği toplam puan ortalaması 41.00 ± 9.42 olarak bulunmuşken

sürekli kaygı ölçeği toplam puan ortalaması 41.00 ± 7.89 olarak tespit edilmiştir. (Tablo 2.)

Tablo 2. Hemşirelerin ölçeklerden aldıkları toplam puan ortalamaları

Ölçek	X $\pm$ SD	Min - Max
Durumluk Kaygı Toplam Puan	41.00 $\pm$ 9.42	22 - 71
Sürekli Kaygı Toplam Puan	41.00 $\pm$ 7.89	23 - 67

Hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri ile durumluk kaygı ve sürekli kaygı ölçeğinden alınan puan ortalamalar karşılaştırıldığında özellikle sağlık durumlarını değerlendirme şekillerine göre

anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmakta bunun yanı sıra gelir düzeyi algılama durumunun da etkili olduğu görülmekte. (Tablo 3.)

Tablo 3: Sosyo-Demografik değişkenlere göre ölçeklerden alınan toplam puan ortalamaları

Tanıtıcı Özellikler	n(177)	%	Test Değeri ve Önemlilik Değeri	
			Durumluk Kaygı Toplam Puan	Sürekli Kaygı Toplam Puan
Yaş				
20-29	48	27.1	KW= 0.455 p>0.05	KW=0.012 p>0.05
30-39	103	58.2		
40 ve üzeri	26	14.7		
Cinsiyet				
Erkek	71	40.1	t= 1.497	t=0.051
Kadın	106	59.9	p>0.05	p>0.05
Medeni Durumu				
Evli	131	74.0	t= 0.480	t=0.781
Bekar	46	26.0	p>0.05	p>0.05
Eğitim Durumu				
Lise	26	14.7	KW=0.625 p>0.05	KW=1.227 p>0.05
Önlisans	40	22.6		
Lisans	106	59.9		
Yüksek lisans	4	2.3		
Doktora	1	0.6		
Gelir Düzeyini Algılama				
Düşük	17	9.6	KW= 2.217 p>0.05	KW=3.787 p<0.05
Orta	147	83.1		
İyi	13	7.3		
Çocuk Sahibi Olma				
Evet	124	70.1	t=0.664	t=0.668
Hayır	53	29.9	p>0.05	p>0.05
Sağlık Durumunu Değerlendirme				
Kötü	6	3.4	KW=8.090 p<0.05	KW=14.072 p<0.05
Orta	78	44.1		
İyi	93	52.5		

Çalışma kapsamında Durumluk/sürekli kaygı düzeylerinin yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim

durumu, çocuk sahibi olup-olmama durumlarına göre değişmediği saptanmıştır ($p>0.05$).

TARTIŞMA

Literatürde sağlık çalışanlarına yönelik durumluk ve sürekli kaygı durumlarını araştıran birçok çalışma mevcuttur (Sakaoğlu, Orbatu, Emiroglu, & Çakır, 2020; Spielberger, Gorsuch, & Lushene, STAI Manual for the State-Trait Anxiety Inventory, 1970).

Çalışmamızda hemşirelerin Durumluk Kaygı Ölçeği'nden 41.00 ± 9.42 toplam puan ortalaması hesaplanmış iken Sürekli Kaygı Ölçeği'nden 41.00 ± 7.89 hesaplanmıştır. Sakaoğlu ve ark. ise Covid-19 pandemisi yaşanırken sağlık hizmeti veren çalışanlarında durumluk/sürekli kaygı durumunu araştırmıştır. Çalışma sonuçlarına göre durumluk kaygı puanı ortalamasının 44.17 ± 4.97 , sürekli kaygı puanı ortalamasının ise 44.16 ± 5.88 olduğu görülmüştür (Sakaoğlu, Orbatu, Emiroglu, & Çakır, 2020). 2018 yılında Özden ve ark. tarafından yapılan çalışmada hemşirelik intörn öğrencilerinin kaygı düzeyleri belirlenmiştir. İntörn öğrenci gruplarının yoğun bakım uygulamasına çıktıkları ilk gün ele alındığında durumluk kaygı puan ortalaması 39.53 ± 5.88 iken, son gün yapılan durumluk kaygı puan ortalaması değerlendirilmesinde ise bu puan 43.66 ± 5.52 'ye yükselmiştir (Özden, Karagözoğlu, & Yıldız, 2018). Kulak burun boğaz alanında çalışan sağlık çalışanlarında Covid-19'a bağlı kaygı düzeyinin araştırıldığı bir diğer çalışmada ise KBB alanında çalışmakta olan meslek grupları (KBB uzmanı, KBB hemşiresi, odyometrist ve KBB sekreterleri) içerisinde en yüksek kaygı puanının hemşirelerde (kaygı puanı ortalaması: 43.6) olduğu görülmüştür (Fırat Koca, 2022). Literatürde Atıcı ve ark.'nın çalışmasında Elazığ merkezinde bulunan acil sağlık hizmetleri istasyonlarda çalışmakta olanların durumluk/sürekli kaygı durumları incelemiş, inceleme sonucunda durumluk kaygı puan ortalamaları 36.70 ± 10.34 , sürekli kaygı puan ortalamalarını ise 40.34 ± 8.13 olarak bulunmuştur

(Atıcı & Deveci, 2019). Çalışma sonuçlarımız ile literatür arasında benzerlik olduğu görülmekle birlikte bahse konu olan çalışma ortamlarına göre psikiyatri kliniklerinin daha fazla ve kendine özgü risklerinin olduğu gerçeğide unutulmamalıdır.

Özellikle son yıllarda Covid-19 pandemisine bağlı kaygı düzeyinin araştırıldığı çalışmalar da dikkate alındığında pandeminin belirsiz seyri kişiler üzerinde olumsuz psikolojik etkilere yol açmıştır. Bununla birlikte mesleğin getirdiği zorluklar, çalışma koşulları ve yaşanan sosyal sorunlar gibi faktörlerin belirsizliği tetikleyerek kaygıyı artırdığı kanaatindeyiz.

Ortalama 42 puanın üzerindeki kaygı seviyelerinin yüksek olduğu bildirilmektedir (Spielberger, Gorsuch, & Lushene, STAI Manual for the State-Trait Anxiety Inventory, 1970; Öner & Le Compte, 1983). Sağlık çalışanları ile ilgili daha önce yapılan kaygı düzeyi çalışmalarına ek olarak, son yıllarda Covid-19 özelinde kaygı düzeyinin belirlenmesine yönelik çalışmalar da yapılmaktadır. Sağlık çalışanlarında kaygı puan ortalamalarının Covid-19 kaynaklı pandemi ile birlikte biraz daha yükseldiği görülmektedir (Sakaoğlu, Orbatu, Emiroglu, & Çakır, 2020; Bavel, Baicker, Boggio, & al, 2020). Yaptığımız literatür araştırmasında elde ettiğimiz veriler neticesinde sağlık çalışanlarının kaygı düzeylerinin orta/orta yüksek şeklinde olduğu görülmektedir (Postacı, Uysal, Aytuğ Koşan, & Toraman, 2020; Karaoğlu, Bulut, Baydar, & Carelli, 2009; Şimşek & Çilingir, 2021). Çalışmamız ile literatür arasında benzer bir ilişki olduğu görülmekle birlikte birçok faktörün yanı sıra çalışma grubumuzun hizmet sunduğu hasta grubunun psikiyatri hastaları olmasının bu tablonun ortaya çıkmasında etkili olduğu kanaatindeyiz. Genel bir durum değerlendirmesi yapıldığında sağlık çalışanlarında kaygı düzeyinin yüksek eğilim göstermesinde tedavi sorumluluğu, hijyeni koruma, malpraktis ihtimalini düşünme, hasta sayısının fazlalığı, tıbbi görevleri yaparken aynı zamanda

idari görevler de sahiplenme, nöbet ve vardiya, dikkat gerekliliği, gelecek kaygısı, hasta ve yakınlarıyla ilişkiler, mesleki ve yasal düzenlemeler ve kişilerarası çatışmalar gibi faktörlerin etkili olduğu düşünülebilir (Durmuş & Günay, 2007).

Çalışmamızda 177 sağlık çalışanın 71'i erkek, 106'sı ise kadındır. Durumluk ve sürekli kaygı durumları cinsiyete göre değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı belirlendi ($p>0.05$). Literatürde durumluk kaygı ve sürekli kaygı durumlarına cinsiyete göre bakıldığında erkeklerde kadınlara oranla genel olarak daha düşük olduğu kadınlarda bu durumun yüksek olduğu görülmektedir (Sakaoğlu, Orbatu, Emiroglu, & Çakır, 2020; Ocaktan, Keklik, & Çöl, 2002). Atıcı ve ark.'nın çalışmasında durumluk ve sürekli kaygı durumlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı, sürekli kaygı puan ortalamasının erkeklere göre kadınların daha yüksek bulunmasına rağmen, bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ifade edilmiştir (Atıcı & Deveci, 2019). Çalışmamız bulguları ile önceki araştırmalar arasında paralellik olduğu görülmektedir. Cinsiyet dağılımında ortaya çıkan farklılıklar çalışma yapılan evrene göre değişiklik gösterse de kaygı durumu kişiye göre değişen ve algılanan bir kavram olduğu için değerlendirme yapılırken bu durum göz önüne alınmalıdır. Tüm bunlarla birlikte kadınların yaşamış oldukları genel kaygı düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olmasının kadınların erkeklerden daha fazla duygusal olması durumunun da etkili olduğu düşünülebilir.

Katılımcıların yaşları, eğitim düzeyleri, medeni durumu ve çocuk durumuna sahip olma değişkenleri ile süreklilik- durumluluk kaygı düzeyleri arasında fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Kayaoğlu hemşireler üzerinde yaptığı çalışmasında katılımcıların yaşları ile süreklilik ve durumluluk düzeyleri arasında bizimle benzer sonuç bulmuştur (Kayaoğlu, Polat, Asi Karakaş, & Şahin Altun, 2021). Başoğlu ise katılımcıların kaygı düzeyleri ile eğitim ve medeni durumlar arasında anlamlı ilişkiler bulmuştur (Başoğlu, 2019).

Katılımcıların gelir düzeyleri ile durumluluk kaygı düzeyleri arasında ilişki bulunamazken süreklilik kaygı düzeyleri ile anlamlı farklılık bulunmuş gelir düzeyleri düştükçe kaygı puanları yükselmiştir ($p<0.05$). Yıldız voleybol antrenörleri üzerine yaptığı araştırmasında gelir düzeyleri ile kaygı durumu arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır (Yıldız, 2019). Bu veriler bize daha farklı ve geniş topluluklar üzerinde kaygı araştırmalarının yapılması gerektiğini düşündürmektedir.

Çalışmamızda sağlık durumunu değerlendirme durumuna göre durumluk-sürekli kaygı toplam puan ortalamaları mukayese edildiğinde bulunan fark istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p<0.05$). Atıcı ve ark.'nın çalışmasında sağlık çalışanlarının kendi sağlık durumlarını değerlendirme durumuna göre durumluk-sürekli kaygı toplam puan ortalaması sağlık kaygısı ortalamaları orta/kötü olarak algılayanlarda diğerlerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Atıcı & Deveci, 2019). Kişinin hastalık ve sağlık konusunda aşırı endişe etme eğilimine bağlı olarak sağlık kaygısı durumu ortaya çıkmaktadır (Anagnostopoulos & Botse, 2016). Sağlık kaygısına bağlı olarak bireylerde erken emeklilik veya işgücünden ayrılma gibi olumsuz sonuçların ortaya çıkma riski artmaktadır (Knudsen, Berge, Skogen, Veddegjærde, & Wilhelmsen, 2015). Bununla birlikte sağlık kaygısının artmasıyla iş hayatının yanı sıra aile hayatı ve sosyal hayatta olumsuz etkilenmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde; Psikiyatri kliniklerinde görev yapan hemşirelerin durumluk-sürekli kaygı ortalamaları orta yüksek düzey olarak belirlendi. Bununla birlikte çalışmaya dahil olan hemşirelerin durumluk-sürekli kaygı durumu demografik özellikler ile sağlık kaygısı parametrelerine göre değişiklik gösterdiği tespit edildi. Bu bağlamda kaygı düzeylerinin azaltılması noktasında çalışma ortamında iletişimi artırıcı faaliyetlerin ve sosyal aktivitelerin yapılması faydalı olacaktır. Mesleki çalışma koşullarının iyileştirilmesi, iş yüklerinin

azaltılması ve hizmet içi eğitimlerin artırılması önerilebilir.

Teşekkür

Çalışmamın yayın aşamasında vermiş olduğu desteklerden ötürü Öğr. Gör. Ufuk DOĐAN hocama teşekkür eder, üzerimde büyük emeği olan tez danışmanım rahmetli Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Tevfik OZAN'ı saygı ve şükranla yad ederim.

KAYNAKLAR

Anagnostopoulos, F., & Botse, T. (2016, April-June). Exploring the role of neuroticism and insecure attachment in health anxiety, safety-seeking behavior engagement, and medical services utilization: a study based on an extended interpersonal model of health anxiety. *SAGE Open*, 6(2), 1-13. doi:10.1177/2158244016653641

Atıcı , E., & Deveci , E. (2019). Elazığ Merkeze Bağlı Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonları Çalışanlarının Durumluk/Sürekli Kaygı Durumunun İncelenmesi. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 4(3), 301-303. doi:10.35232/estudamhsd.550304

Başoğlu, M. A. (2019). Edirne il merkezinde 15-49 yaş grubu kadınların siberkondrinin sürekli kaygı ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. Edirne: Trakya Üniversitesi. <http://dspace.trakya.edu.tr/xmlui/handle/trakya/4879> adresinden alındı

Bavel, J. J., Baicker, K., Boggio, P. S., & al, e. (2020, May). Using social and behavioural science to support COVID-19 pandemic response. *Nature Human Behaviour*, 4(5), 460-471. doi:10.1038/s41562-020-0884-z

Beck, T. A., & Emery, G. (2006). *Anksiyete Bozuklukları Ve Fobiler, Bilişsel Bir Bakış Açısı*. (V. Öztürk, Çev.) İstanbul: Litera Yayıncılık.

Durmuş, S., & Günay, O. (2007). Hemşirelerde İş Doyumu Ve Anksiyete Düzeyini Etkileyen Faktörler. *Erciyes Tıp Dergisi*, 29(2), 139-146.

Fırat Koca, Ç. (2022). Kulak Burun Boğaz Alanında Çalışan Sağlık Çalışanlarında Covid-19'a Bağlı Kaygı Düzeyinin Araştırılması. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(1), 34-40. doi:10.24938/kutfd.978903

Freud, S. (1977). *Endişe* (1 b.). (L. Özcengiz, Çev.) İstanbul: Dergah Yayınları.

Gärtner, F., Nieuwenhuisen, K., van Dijk, F., & Sluiter, J. (2010). The impact of common mental disorders on the work functioning of nurses and allied health professionals: A systematic review. *International Journal of Nursing Studies*(47), 1047-1061.

Happell, B., Hoey, W., & Gaskin, C. (2012). Community mental health nurses, caseloads, and practices: A literature review. *International Journal of Mental Health Nursing*(21), 131-137.

Karaoğlu, N., Bulut, S., Baydar, A., & Carelli, F. (2009). Aile hekimlerinde durumluk ve sürekli anksiyete düzeyi: Bir vaka kontrol çalışması. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 13(3), 119-126.

Kaya, M., & Varol, K. (2004). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin durumluk-sürekli kaygı düzeyleri ve kaygı nedenleri (Samsun örneği). *OMÜ ilahiyat Fakültesi Dergisi*, 16(31), 63.

Kayaoğlu, K., Polat, H., Asi Karakaş, S., & Şahin Altun, Ö. (2021). COVID-19 Enfeksiyonunun Hemşirelerin Kaygı ve Umutsuzluk Düzeylerine Etkisi. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 13(4), 958-970. doi:10.5336/hemşireler.2020-80790

Knudsen, A. K., Berge, L. I., Skogen, J. C., Veddegjærde, K. E., & Wilhelmsen, I. (2015). The prospective association between health anxiety and cancer detection: A cohort study linking the Hordaland Health Study (HUSK) with the Norwegian Cancer Registry. *Journal of Psychosomatic Research*, 79(2), 148-152. doi:10.1016/j.jpsychores.2015.03.002

Köknel, Ö. (1995). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik* (13 b.). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Leka, S., Hassard, J., & Yanagida, A. (2012). Investigating the impact of psychosocial risks and occupational stress on psychiatric hospital nurses' mental well-being in Japan. *Journal of Psychiatric Mental Health Nursing*, 19, 123-131.

Letvak, S., Ruhm, C., & Gupta, S. (2012). Nurses presenteeism and its effects on self-reported quality of care and costs. *The American Journal of Nursing*(112), 30-38.

Letvak, S., Ruhm, C., & McCoy, T. (2012). Depression in hospital-employed nurses. *Clinical Nurse Specialist*(26), 177-182.

Mayda, A. S., Yıldırım, S., Gündeş, Ş., Genç, E., & Erbaş, M. (2005). Aibü Düzce Tıp Fakültesi Araştırma Görevlilerinde Depresyon Ve Öfke Durumunun İşyerinde Maruz Kaldıkları Şiddetle İlgisi. *Sağlık ve Toplum*, 14(4), 52-56.

Oaktan, M. E., Keklik, A., & Çöl, M. (2002). Abidinpaşa sağlık grup başkanlığı'na bağlı sağlık ocaklarında çalışan sağlık personelinde Spielberger durumluk ve sürekli kaygı düzeyi. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 55(1), 21-28. doi:10.1501/Tipfak_0000000705

Öner, L., & Le Compte, A. (1983). *Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Özden, D., Karagözoğlu, Ş., & Yıldız, F. T. (2018). Yoğun Bakım Ünitesindeki Hemşirelik İntörn Öğrencilerin Kaygı Düzeyleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(4), 322-327.

Öztürk, M. (2019, Haziran 15). <https://on5yirmi5.com/saglik/yetiskin-sagligi/iste-meslek-hastaliklari/>. Temmuz 16, 2022 tarihinde On5yirmi5: <https://on5yirmi5.com/saglik/yetiskin-sagligi/iste-meslek-hastaliklari/> adresinden alındı

Postacı, E. S., Uysal, İ., Ayтуğ Koşan, A. M., & Toraman, Ç. (2020). Acil sağlık çalışanları için mesleki kaygı ölçeğinin geliştirilmesi. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 19(58), 102-115. doi:10.25282/ted.689108

Sakaoğlu, H. H., Orbatu, D., Emiroglu, M., & Çakır, Ö. (2020). Covid-19 Salgını Sırasında Sağlık Çalışanlarında Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyi: Tepecik

Hastanesi Örneği. Tepecik Eđit. ve Arařt. Hast. Dergisi(30 (Ek sayı)), 1-9. doi:10.5222/terh.2020.56873

Spielberger, C. D. (1966). Theory and Research in Anxiety. C. D. Spielberger içinde, Anxiety and Behavior (s. 3-20). New York: Academic Press.

Spielberger , C. D., Gorsuch, R. L., & Lushene, R. E. (1970). STAI Manual for the State-Trait Anxiety Inventory. Palo Alto: Consulting Psychologists Press.

şimşek, P., & Çilingir, D. (2021, July/September). The Efficacy of Lavender Aromatherapy in Reducing the Overcrowding-Related Anxiety in Health Care Workers. Advanced Emergency Nursing Journal, 43(3), 225-236. doi:10.1097/TME.0000000000000364

Tallis, F. (2003). Kaygıları Ařmak (1 b.). (O. C. ÖnerToy, Çev.) İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Ulusoy , M., şahin , N., & Erkman, H. (1998). Turkish version of the beck anxiety inventory: psychometric properties. J Cognitive Psychotherapy: Int Quaterly, 12(28), 35.

Yıldız, A. (2019). Bursada yaşayan voleybol antrenörlerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin yaş, belge türü çalıştırdığı takım düzeyi ve sporcu özgeçmişine göre incelenmesi. Bursa Uludađ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bursa: Bursa Uludađ Üniversitesi. <http://hdl.handle.net/11452/914> adresinden alındı.